

EXCURSIE NAAR HET EDESCHE BOSCH OP 4 OCT. 1935.

door

H. VAN VLOTEN.

In aansluiting aan de voordracht van Prof. Dr. Wittich werd een bezoek gebracht aan eenige opstanden in het Edesche Bosch.

Ongeveer zestig leden en introducés namen aan de excursie deel. Er was gelegenheid om vragen naar aanleiding van de voordracht te stellen, waarvoor des ochtends de tijd had ontbroken.

Dank zij de gewaardeerde medewerking van den Rentmeester, den heer Ruys te Middachten en dank zij de goede zorgen van den heer Staf waren drie profielen te bezichtigen van afmetingen, die berekend waren op een groot aantal deelnemers.

Het eerste profiel lag in een opstand van *Pinus silvestris*, die in 1878 in eikenhakhout gezaaid was zonder voorafgaande grondbewerking. Bij den aanleg van het hakhout was de grond vier voet diep gespit. De plaats van het profiel was zoo gekozen, dat een deel lag in een ondergroei van *Vaccinium Myrtillus*, een ander deel in een begroeiing met *Aira flexuosa*.

Duidelijk was eenige ophooping van het gemengde strooisel en een geringe uitlooting in de bovenste grondlaag te zien. Het idee, dat een dergelijke uitlooting reeds gedurende het leven van één opstand onrustbarende afmetingen zou kunnen aannemen en zelfs tot een bankvorming aanleiding kan geven, of dat de uitlooting reeds een schadelijken invloed zou uitoefenen op de aanwezige boomen, is onjuist. Een bank ontstaat volgens Wittich pas in den loop van eeuwen. De boomen reageeren zelfs niet in gevallen, waar de strooisel ophooping veel grootere afmetingen heeft aangenomen dan in ons geval. Wie zich daarover te groote zorgen maakt, moet volgens Wittich maar eens een bezoek brengen aan de Zweedsche bosschen met hun geweldige strooiselmassa's. Wordt een verjonging daar onmogelijk, dan moet na den kap gewacht worden, tot de onkruidflora de strooiselmassa heeft verteerd. Een flinke begroeiing met *Aira flexuosa* kan immers in enkele jaren groote hoeveelheden omzetten en doen verdwijnen. Of als het al te erg wordt, dan moet de massa door branden opgeruimd worden. Wittich wees er op, dat het denne-

strooisel door invloed van de begroeiing met Aira een geheel andere samenstelling had dan onder de boschbes, doordat Aira aanvankelijk de strooiselmassa als wortelmedium gebruikt en daarna den mineralen grond doorwortelt tot een diepte van zelfs 75 cm toe. Niettemin is het strooisel van de Aira indifferent, omdat het geen bufferende basen bevat in tegenstellingen met dat van zoete grassen en andere gewassen (braam en framboos).

Vanzelf kwam in den eersten opstand ook de „Dauerwaldwirtschaft" aan de orde. De mooie natuurlijke verjonging van *Pinus silvestris* onder een licht scherm van moederboomen is in Bärenthoren mogelijk, omdat de grond niet rijk genoeg is voor een sterken ondergroei en anderzijds niet zoo arm, om een behoorlijke bezaaiing en ontwikkeling van de dennen te belemmeren. De methode van Vion Kalitsch is dus aangepast aan de plaatselijke omstandigheden en maakt daarvan het volledige gebruik. Het gunstige resultaat is niet het gevolg van de methode, veeleer is omgekeerd de methode het gevolg van de voorwaarden, waaronder zij kon worden toegepast.

De stamvorm en kroonontwikkeling der dennen in de bezochte opstand boden Prof. Dr. Münch gelegenheid het een en ander mee te deelen over den invloed van de herkomst van het zaad. De beheerder van het Edesche Bosch betrok het zaad geregeld van de firma Appel in Darmstadt. Münch wees er op, dat in den handel meestal een mengsel werd geleverd. Volgens hem toont het grootste deel der dennen in den bezochten opstand het karakter van den Zuid-Westduitschen laaglandspijn. Vele boomen hebben de voor het ras zoo bekende scheeven stand en defecten aan hun stam. Beschadigingen van de topscheuten worden hier niet gemakkelijk hersteld. Andere rassen zijn in dit opzicht gunstiger. Ook de vorm der kronen is bij het Zuid-Westduitsche ras gemakkelijk te beïnvloeden. Door de werking van den heerschenden wind worden de kronen eenzijdig ontwikkeld. Als men de richting van den heerschenden wind kent, heeft men in een opstand van dit ras geen kompas noodig om zich te oriënteren! Goed Nederlandsch of Belgisch zaad zou een veel beter resultaat hebben opgeleverd.

Voordat tot het volgende profiel werd overgegaan bezichtigde het gezelschap een aantal Europeesche lorken; deze verraden volgens Münch hun afkomst uit de Alpen (Tirol) door hun groeiwijze, vooral de ontwikkeling van dikke zijtakken. De stammen zijn weinig recht en hun lengtegroei wordt betrekkelijk spoedig beëindigd, waardoor zgn. Ooievaarsnesten ontstaan. Bovendien hebben de lariksen van dit ras een groote gevoeligheid voor den lorkenkanker.

Eenige deelnemers vonden het resultaat echter zoo slecht nog niet.

Het volgende profiel was gegraven in een opstand van *Fagus silvatica*, \pm 100 jaar oud, aangelegd na opgaand loofhoutbosch, door planten van heesters in plantkuilen. De beuken waren oorspronkelijk gemengd met eiken, die echter geheel verdwenen zijn. De beschouwingen van Wittich bij deze beuken kan men het best samenvatten als een re-habilitatie van den beuk, nadat deze houtsoort jarenlang onder invloed van Erdmann achteruitgezet geweest is. In het onderhavige geval achtte Wittich de eenigszins vertraagde vertering van het strooisel geenszins bedenkelijk. De humustoestand ter plaatse is natuurlijk niet te vergelijken met het beeld op een rijkeren, meer kalkhoudenden bodem. De vertering van het strooisel zou volgens Wittich bovendien zeker te bevorderen zijn door voorzichtig in te grijpen in den opstand, nl. door een geleidelijk iets sterkere dunning, waardoor meer warmte en vocht tot den bodem doordringt.

Het derde profiel bevond zich in een \pm 50-jarigen opstand van *Quercus Robur* en *Qu. sessiliflora*, van oudsher loofhoutbosch op grond, die diep gespit en ter plaatse een tijd lang in gebruik was als kweekerij van eikenstek. Hier verkeerde de humusvorming, zooals te verwachten was, in een gunstigen toestand.

Samenvattend blijkt het vraagstuk van de humificatie — op grond van de onderzoekingen van Wittich — zich met hoopvollere aspecten aan ons te openbaren dan in de laatste 12 jaren en langer het geval was. De indruk werd verkregen, dat wij de trage vertering van het strooisel, mogelijk onder den invloed van de zienswijze van Erdmann, wel wat te donker hebben ingezien.

Wittich was van meening, dat onder de omstandigheden, die hij in ons land heeft gezien, het mogelijk is, de door de boomen opgenomen stoffen in de kringloop te houden door de juiste keuze van hoofd- en hulphoutsoorten, eventueel ook verhooging van het basengehalte van het strooisel door kalkbemesting en dgl. maatregelen.